

Kliimaministri käskkirja „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2023–2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine üleujutusohu ennetamiseks ja leevendamiseks“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõukohane käskkirja kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõike 2 alusel. Käskkirjaga reguleeritakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 4 „Kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ toetuse andmise tingimused üleujutusohu ennetamiseks ja leevendamiseks.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi veeosakonna nõunik Agne Aruväli (e-post agne.aruvali@kliimaministeerium.ee, tel 6262 968) ja eelarve- ja strateegiaosakonna peaspetsialist Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Riigiabi reeglite kohase vastavusanalüüsi ja ekspertiisi tegi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Käskkirja eelnõu juriidilise ekspertiisi teostas Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (e-post rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest punktist, millega reguleeritakse toetuse andmist üleujutusohu ennetamiseks ja leevendamiseks. Esimese punktiga kinnitatakse toetuse andmise tingimused ja kord (lisa 1), teise punktiga kinnitatakse tegevuskava ja eelarve aastateks 2023–2029 (lisa 2) ja kolmanda punktiga volitatakse Keskkonnaagentuuri projekti elluvijaks, kes täidab rahvusliku meteoroloogiateenistuse rolli nii riigisisesele kui ka rahvusvahelistes organisatsioonides.

Käskkirja punktiga 1 kehtestatakse toetuse andmise tingimused (lisa 1).

Käskkirja lisa 1 punktiga 1 sätestatakse reguleeritav valdkond, mille raames toetust antakse. Toetust antakse rakenduskava poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 4 „Kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ raames üleujutusohu ennetamiseks ja leevendamiseks. Operatiivne keskkonnainfo on eluliselt tähtis nii hädaolukordadest teavitamiseks, meetmete kasutuselevõtuks kui ka päästetegevuste planeerimiseks ja elluviimiseks. Näiteks kasutavad informatsiooni pääste- ja jõustruktuurid, ohuolukorra piirkonna elanikud, ettevõtjad (põllumehed jne). CPR lisa I (leitav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02021R1060-20221026>) järgi panustab meede sekkumiskoodiga 058 otseselt kliima- ja keskkonnaeesmärkide täitmisesse kogu projekti eelarvega.

Käskkirja lisa 1 punktiga 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärgid. Toetuse andmise eesmärk on üleujutusega seotud riskide maandamiskavas 2022-2027 toodud üleujutusohu ennetamiseks ja leevendamiseks määratud meetmete rakendamine. Eesmärk on maandada üleujutusega seotud olulistest riskipiirkondades (16 riskipiirkonda) üleujutuste võimalikke kahjulikke tagajärgi.

2019. aasta riigiaruande lisa D kohaselt (leitav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019SC1005>), milles käsitletakse kliimamuutustega seotud riske, kannatab Eesti rannikuerosiooni ja üleujutuste all, mis

kahjustavad taristut. Vajalik on investeerida kliimamuutustega kohanemisse, riskide ennetamisse ja katastroofidele vastupanu võimesse. Riskihindamise ja suutlikkuse analüüsi põhjal on äärmiselt oluline parandada tormide, üleujutuste ja metsatulekahjude põhjustatud hädaolukordadele reageerimisele kuuluvat aega ning tagada üleujutusrisi parem maandamine. Üleujutusega seotud risk on sellise üleujutuse esinemise võimalikkus, mis võib kaasa tuua ebasoodsa mõju inimese tervisele ja varale, keskkonnale, kultuuripärandile ning majandustegevusele. Investeeringud meteoroloogia-, keskkonna- ja hüdroloogilise seire võrgustiku ning ilmaradarite võrgustiku arendamiseks ja ajakohastamiseks tagavad, et asjakohastel institutsioonidel oleks täpne ja õigeaegne info päästetööde jaoks ning ennetusmeetmete väljatöötamiseks. Seda tehakse Keskkonnaagentuuri teise projektiga SEME 3 (keskkonnaministri 08.12.2022 käskkiri nr 1-2/22/421).

Olulised dokumendid, mida toetuse elluviimisel kasutatakse on järgmised.

1. Hädaolukorra riskihindamise koondanalüüs -

https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/disaster_risk_management_summary_of_estonia_2020_final.pdf „Kliimamuutustega kohanemise arengukava

<https://kliimaministeerium.ee/kliimamuutustega-kohanemise-arengukava> Eesti tuleviku kliimastenaariumid https://www.klab.ee/wp-content/uploads/sites/4/2016/04/2016-04-07KAUR_Lopparuanne.pdf

Riiklik hädaolukorra seadus – <https://www.riigiteataja.ee/akt/118062021003?leiaKehtiv>

2. Siseturvalisuse kava <https://www.siseministeerium.ee/stak2030>

Siseturvalisuse programm 2022-2025 <https://www.siseministeerium.ee/media/754/download>

Katastroofiriskide juhtimise kokkuvõte

<https://www.siseministeerium.ee/media/1451/download>

Tormist tingitud üleujutuse riskiankeet <https://www.rescue.ee/files/2021-01/riskiankeetuuendatud-vorm-ueleujutus.docx?ac461b61a1>

Suurõnnetuse ohuga ettevõtte riskiankeet <https://www.rescue.ee/files/2021-01/riskiankeetuuendatud-vorm-doomino.docx?254248f0e1>.

3. Hädaolukorra seadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/117052020003?leiaKehtiv>

Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse nr 1313/2013/EL kohane riiklik hädaolukorra riskihindamise koondanalüüs esitati komisjonile detsembris 2020. 2014. a koostas Keskkonnaagentuur kliimakriteeriumite aruande, milles määratleti kliimaohudena tormid, ulatuslikud metsa- ja maastikutulekahjud, äärmuslik temperatuur ja üleujutused tiheasustatud piirkondades. 2020. a koostati kooskõlas riikliku hädaolukorra seadusega (HOS) ja võttes arvesse kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 uued hädaolukorra lahendamise plaanid, mis on üksnes asutusesiseseks kasutuseks. Üldsusele avaldatakse riskianalüüsi osana riskiankeet. Kliimamuutuste kohanemise arengukava aastani 2030 (<https://kliimaministeerium.ee/media/928/download>) käsitleb mh vajadust arendada erinevaid päästevõimekusi, nagu metsatulekahju kustutamine, riskidest teavitamine jne. HOS § 9 loetleb sündmused, mis võivad viia hädaolukorrani ja nõuavad riskianalüüsi, vastutaja määrab Vabariigi Valitsus. Juhised hädaolukorra riskianalüüsi läbiviimiseks (sh ennetus-, valmisoleku ja reageerimismeetmete prioriseerimiseks) - <https://www.riigiteataja.ee/akt/131072021004>. Üldsusele juhised –

<https://www.rescue.ee/et/juhend/ilmastikust-tingitud-haadaolukorrad/uleujutus>,

<https://www.olevalmis.ee/>, <https://kliimaministeerium.ee/kaitumisjuhised-ja-videod-voimaliku-uleujutuse-tasemete-kohta-riskipiirkondades>.

Eesti esitas 1313/2013/EL art. 6 kohase katastroofiriskide juhtimise kokkuvõtte katastroofiriski- ja võimekuse hindamise tulemustega DG ECHO-le 30.12.2020. HOS § 9 järgi otsustab vastutav ministeerium hädaolukorra ärahoidmise meetmed.

HOS § 15 ja VV määrus nr 78 (29.07.2021) loetleb hädaolukorda põhjustavad sündmused, mille kohta koostatakse reageerimisplaan ja määrab vastutaja.

Eesti on analüüsinud riskikahjude ohte. Meetmed on kliimamuutustega kohanemise kavas 2030 ja siseturvalisuse programmis 2022–2025.

Üleujutusrisiki maandamine ja plaanid on leitavad siit:

<https://kliimaministeerium.ee/merendus-veekeskkond/vesi/uueujutused>

Hädaolukordade ennetamise, ettevalmistamise ja reageerimise tegevus- ja hoolduskulud kaetakse riigieelarvest. Suuremate hädaolukordade korral taotletakse toetust ELi Solidaarsusfondist.

HOS § 9 kohaselt otsustab asjaomane ministeerium, milliseid hädaolukorra (sh võimearendusvajaduste) ärahoidmise ettepanekuid on vaja rakendada, ning võtab hädaolukorra ärahoidmiseks vajalikke tegevusi arvesse ministeeriumi valitsemisala tegevuste ja eelarve planeerimisel. HOS § 3 kohaselt vastutab iga asutus ja isik oma tegevusvaldkonnas kriisireguleerimisülesannete täitmise eest. HOS § 4 alusel juhib riikliku kriisireguleerimispoliitika väljatöötamist ja elluviimist (sh õigusaktide täitmise järelevalvet) Vabariigi Valitsus.

Toetuse andmise tingimuste koostamisel on rakendatud Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seirekomisjoni kinnitatud valikukriteeriume ning tehtud asjakohased analüüsid. Toetatavad tegevused on vastavuses perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldiste vastavus- ja valikukriteeriumidega.

Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele.

Projektis seatud toetuse andmise eesmärgid on kooskõlas valdkondliku arengukavaga (keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) kliimapolitiitika ja veekeskkonna tegevussuuna eesmärkidega ja tegevustel on positiivne mõju rakenduskava eesmärgile ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele. Kriteeriumi täitmiseks on toetatavad tegevused sätestatud selliselt, et need panustavad otseselt meetme eesmärkide täitmisse. Abikõlblikud kulud on piiratud nõudega, et juhul kui projekti raames tehakse kulusid, mis ei ole rakenduskavas seatud eesmärgi saavutamiseks vajalikud, ei loeta neid kulusid abikõlblikuks. Projekti tulemuste kestlikkus on tagatud, kuna projekti abil soetatav vara hakkab kasutama kohalik omavalitsus ning tagab selle säilimise ja hooldamise ning nende kulude katmise.

Rajatise üleandmise (võõrandamise) keeldu õigusaktidest ei tule. Rajatise üleandmist reguleerivad EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid artiklid 65 ja 66. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1060&from=EN#d1e6731-159-1>. Sihipärane

vara kasutamine jätkuks KOVides edasi ja seda juhul, kui nad suudavad vara saajana põhjendada majanduslikku jätkusuutlikkust ehk kas võib eeldada, et vara saaja suudab projektijärgseid toetuse saaja kohustusi täita. Selleks sõlmitakse vastavasisuline leping projekti elluviimise käigus. Meede ei ole suunatud KOVidele, sest riik soovib üleujutusega seotud probleemid lahendada tervikuna ja keskselt ning selleks kujundab olulised tegevused ja vara soetamised riik. Varaga seotud kohustuste üleandmisega ei saa kaasneda KOVidele põhjendamatut eelist, sest üle antakse kohustus säilitada riigi poolt rajatud üleujutuste ennetamise/leevendamise taristut. Vara üleandmisel teisele isikule järgitakse vara üleandmise reegleid (nt riigivaraseadus, KOV vara valitsemise kord). See tähendab, et lepingu sõlmimine peab vastama Kliimaministeeriumi ja

Keskkonnaagentuuri enda lepingu sõlmimise ja vara võõrandamise reeglitele). Näiteks riigiasutuse poolt Riigi Kinnisvara ASle (RKAS) vara üleandmisel on tegemist riigisisese tehinguga ehk sisetehinguga riigihangete seaduse § 141 lõike 2 tähenduses, kuna RKASi aktsiad kuuluvad riigile. Vara üleandmine toimub arvestades Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud „Riigi kinnisvarategevuse strateegiat“ ja selle elluviimiseks tehtud vara üleandmise otsuseid. Samuti peab kohaliku omavalitsuse poolt teisele isikule ja asutusele antava vara üleandmine toimuma KOVle kohalduvate õigusaktide kohaselt. Projekti iseloom ega rakendamistingimused ei muutu, taristu kasutamise eesmärk on ka pärast KOVidele üle andmist üleujutusriskide ennetamine ja leevendamine.

Projekti elluviimise käigus kavandatakse tegevused otsustatakse koos riskipiirkondade kohalike omavalitsustega. Sama analüüsi käigus lepatakse kokku ka soetatava vara omandiküsimus ja haldamisega seotud tegevused. Juhul, kui kohalik omavalitsus ei ole võimeline soetatavat vara haldama, siis otsustatakse eraldi vara soetamise vajalikkus ja selle haldamise küsimused. Juhul, kui vara otsustatakse anda KOVile, siis tehakse eelnevalt ka täiendav riigiabi analüüs. Projekt panustab otseselt meetme nimekirja väljundnäitajasse ¹. Tehtud tööde tulemusena on maandatud üleujutusega seotud olulistes riskipiirkondades (16 riskipiirkonda) üleujutuste võimalikke kahjulikke tagajärgi. Toetuse abil soetatud taristu aitab tagada kohaliku kogukonna üleujutustega toimetulekut.

Projekti põhjendatus

Igal Euroopa Liidu liikmesriigil, sealhulgas Eestil on kohustus rakendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/60/EÜ üleujutusriski hindamise ja maandamise kohta (ELT L 288, 06.11.2007, lk 27–34) vesikondade põhiselt. Sinna juurde kuuluvad üleujutusohuga seotud riskide esialgne hinnang, ohu ja riskikaardid ning maandamiskavad. Üleujutuste riskijuhtimise eesmärk on vähendada üleujutuste esinemise tõenäosust ja nende mõju inimese tervisele, keskkonnale, kultuuripärandile ja majandustegevusele.

Riskide maandamine peab hõlmama kaitset üleujutuste eest, valmisolekut üleujutusteks, üleujutuste prognoosimist ja varajase hoiatuse süsteeme.

Tegevused üleujutusega seotud riskide hindamiseks ja maandamiseks algasid üleujutuste direktiivi vastuvõtmisega Euroopa Liidus 2007. aastal (üleujutuste direktiiv). Käesoleval hetkel on koostatud on kahel perioodil üleujutusega seotud riskide maandamise kavad (2015-2021 ja 2022-2027). Kavad on vajalikud selleks, et ennetada ja leevendada looduslikest üleujutusest tulenevaid kahjusid inimese tervisele ja varale ning keskkonnale. Maandamiskavade meetmeid ja suuniseid tuleb arvestada planeeringutes, arengukavades ning riiklike ja kohalike omavalitsuste kriisireguleerimisplaanide koostamisel. Toetuse kasutamise eelduseks on elluviija poolt tehtav uuring, mille alusel tehakse kindlaks, millised on need riskipiirkonnad, millele on vajalik veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamine. Kõik see on vajalik otseselt kliimamuutustega kohanemiseks ja katastroofiriskide ennetamiseks. Eespool toodud toetuse andmise vajadused ja tulemused selgitavad põhjust, miks sellise toetuse eraldamise järgi on vajadus.

Projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus – projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Nende sidusus eesmärkidega ning mõjus on arusaadavad. Tegevuste ajakava on realistlik, arvestab mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust.

Projekti kuluefektiivsus

---

¹ 16.05.2023 seisuga ei ole toetuse andmise tingimustes nimetatud näitajat meetmete nimekirjas, kuid Rahandusministeeriumile on tehtud ettepanek selle näitaja lisamiseks.

Projekti koostamisel on tõendatud projekti kulude vajalikkust ja mõistlikkust ning seda on analüüsitud projekti lülitamisel eelarvesse. Viimase nõude täitmist hinnatakse täiendavalt kulude abikõlblikkuse hindamisel. Toetuse kasutamise eelduseks on elluviija poolt tehtav uuring, mille alusel tehakse kindlaks, millised on need riskipiirkonnad, millele on vajalik veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamine. Keskkonnaagentuuri kavandatud tegevused veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamisel ja ümberehitamisel hõlmavad:

- 1) hüdrometeoroloogilise seirevõrgu arendusi, sh vajadusel uute hüdromeetriajaamade rajamist riskipiirkondades,
- 2) uue hüdroloogilise mudelprognoosi väljaarendamist,
- 3) veetaseme kaugseire operatiivteenuse arendamist,
- 4) üleujutuste andmestiku ja raporteerimise infosüsteemi arendamist,
- 5) tegevusteks vajalike alusuuringute teostamist,
- 6) asjaomase personali kompetentside arendamist ja elanike teadlikkuse edendamist üleujutustest põhjustatud kahjude ennetamiseks.

Lisaks ka riskipiirkondades asuvate elamute esimese korruse kõrguse määratlemine ning üleujutuse teemaga seotud teadlikkuse tõstmine. Arvestades 16 riskipiirkonda, siis on planeeritud nende tööde hinnanguliseks maksumuseks 9 966 995 eurot. Lisaks on otsesed personalikulud ning üldkulud ühtse määra alusel projekti juhtimiseks ja teavitustöö koordineerimisega. Detailsem eelarve kasutamise vajaduse selgub projekti elluviimise käigus ning selle kinnitab projekti juhtühm.

Elluviija suutlikkus projekti ellu viia

Elluviijaks on valdkonna eest vastutav riigiasutus. Projekti tulemuste kestlikkus on tagatud, kuna projekti abil soetatav vara on planeeritud üldjuhul kasutama kohalik omavalitsus. Projekti elluviimise käigus kavandatud tegevused otsustatakse koos riskipiirkondade kohalike omavalitsustega. Sama analüüsi käigus lepatakse kokku ka soetatava vara omandiküsimus ja haldamisega seotud tegevused. Juhul, kui kohalik omavalitsus ei ole võimeline soetatavat vara haldama, siis otsustatakse eraldi vara soetamise vajalikkus ja selle haldamise küsimused. Juhul, kui vara otsustatakse anda KOVile, siis tehakse eelnevalt ka täiendav riigiabi analüüs.

Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega

Toetatavad tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706) artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid ja panustavad Riigikogu 12. mai 2021. a otsusega heaks kiidetud riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi „Eesti 2035“) aluspõhimõtete hoidmisesse ning sihi „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ saavutamisse. Elukeskkond on kvaliteetne ja seda planeeritakse pärandit ja looduse elurikkust hoidvalt. Inimesed on ruumiteadlikud ning ruumiotsused parandavad nende ühistgevuse ja osaluse võimalusi, sest tegevuste planeerimisel on võimalik arvestada teadlikult üleujutusega kaasnevate riskidega.

Võrdseid võimalusi peetakse silmas teavitustegevuste kavandamisel, elanikkonda puudutavate tegutsemisviiside välja töötamisel ja nende tutvustamisel üldsusele, st arvestatakse vanemaealiste, puudega inimeste ja teiste riskirühmade erineva olukorra, vajaduste, peamiste suhtluskanalite ja suhtluskeelega. Avalikkusele suunatud kommunikatsioonitegevustes järgitakse

Reklaamiseaduse §3 lõikes 4 sätestatud nõudeid. TAT panustab EE2035 vastavasse näitajasse (hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik).

Soolise võrdõiguslikkuse teemal eraldi tegevusi ei toetata, kuid kõigis avalikkusele suunatud kommunikatsioonitegevustes tagatakse kooskõla Reklaamiseaduse §3 lõikes 4 sätestatud nõuetega.

Ligipääsetavuse tagamiseks järgitakse avaliku ruumi planeerimisel universaalse disaini põhimõtteid. Avalikkusele suunatud kommunikatsioonitegevustes tagatakse ligipääs edastatavale informatsioonile nelja peamise erivajadusega (liikumis-, nägemis-, kuulmis-, ja intellektipuue) ja eristuvate vajadustega (näiteks eakad) inimestele. TAT panustab Ee2035 näitajasse „Ligipääsetavuse näitaja“.

Regionaalarengu toetamine toimub eraldi üleujutustega seotud riskipiirkondadele suunatud tegevusega. TAT panustab näitajasse „Elukeskkonnaga rahulolu või pigem rahul olevate elanike osatähtsus“.

Keskkond ja kliima on olulise tähtsusega, sest toetatavad tegevused panustavad lahendustele kliimamuutustega kohanemiseks ja leevendamiseks ning seda mõõdetakse näitajaga: „Keskkonnatrendide indeks“. Säästva arengu strateegias panustab tegevus Läänemere seisundisse ning Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisse.

Info sihi näitajate ja mõõdikute kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOSi).

Toetuse eraldamine ei lähe vastuollu ELi Põhiõiguste harta nõuetega.

Käskkirja lisa punktiga 3 sätestatakse toetatavad tegevused.

Meetme raames antakse toetusi investeeringuteks, mille üldine eesmärk on vähendada rannikualade üleujutuste ja veepuuduse ohtu, keskendudes ennetusele Eesti rannikualadel ja jõekallastel. See tähendab seda, et Eesti tingimustes põhiliselt üleujutusrisi põhjustavad mereveetaseme ja jõgede veetaseme tõusust põhjustatud üleujutused ning kõige tõhusamad ja kuluefektiivsemad meetmed on sellised meetmed, mis ennetavad üleujutusriske. Nt prognoosimise, planeerimise ja valmisolekuga seotud tegevused, mis võimaldavad üleujutusohu alale mitte ehitada või üleujutuse ajal õigesti käituda.

Käesoleva käskkirjaga toetatav tegevus on veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamine ning selleks vajalike uuringute tegemine, valmisoleku tagamisega ja teadlikkuse tõstmisega seotud tegevused. Tegevus on seotud ka üleujutuse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/60/EÜ rakendamisega Viiakse ellu toetuse kasutamise seotud teavitustegevusi. Igal Euroopa Liidu liikmesriigil, sealhulgas Eestil on kohustus rakendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/60/EÜ üleujutusrisi hindamise ja maandamise kohta (ELT L 288, 06.11.2007, lk 27–34) vesikondade põhiselt (üleujutuste direktiiv). Sinna juurde kuuluvad üleujutusohuga seotud riskide esialgne hinnang, ohu ja riskikaardid ning maandamiskavad. Üleujutuste riskijuhtimise eesmärk on vähendada üleujutuste esinemise tõenäosust ja nende mõju inimese tervisele, keskkonnale, kultuuripärandile ja majandustegevusele. Riskide maandamine peab hõlmama kaitset üleujutuste eest, valmisolekut üleujutusteks, üleujutuste prognoosimist ja varajase hoiatuse süsteeme.

Käesoleva käskkirja raames toetuse kasutamisel toimub üleujutusriskide maandamiskava 2022-2027 meetmete toetamine, millega vähendatakse üleujutuste mõju määratletud riskipiirkondades ja hoitakse ära uute üleujutustega seotud riskipiirkondade tekkimist. Riskide maandamine hõlmab kaitset üleujutuste eest, valmisolekut üleujutusteks, üleujutuste prognoosimist ja varajase hoiatamise süsteeme. Üleujutusrisi maandamise meetmete toetamine aitab vähendada kliimamuutuste mõju majandusele ja elukeskkonnale.

Üleujutusmeede hõlmab üleujutusriskiga piirkondasid: Pärnu linn, Võiste alevik, Häädemeeste alevik, Virtsu alevik, Kuressaare linn ja Nasva alevik, Kärkla linn, Haapsalu linn, Tartu linn,

Aardlapalu küla, Võru linn, Tallinna linn (Haabersti, Põhja-Tallinn, Kesklinn ja Pirita), Kiisa alevik ja Maidla küla, Maardu linn, Paide linn, Sindi linn, Raasiku alevik.

Keskkonnaagentuuri kavandatavad tegevused 16 riskipiirkonnaga seoses veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamisel ja ümberehitamisel hõlmavad:

- 1) hüdro meteoroloogilise seirevõrgu arendusi, sh vajadusel uute hüdro meetriaajaamade rajamist riskipiirkondades,
- 2) uue hüdroloogilise mudelprognoosi väljaarendamist,
- 3) veetaseme kaugseire operatiivteenuse arendamist,
- 4) üleujutuste andmestiku ja raporteerimise infosüsteemi arendamist,
- 5) tegevusteks vajalike alusuuringute teostamist,
- 6) asjaomase personali kompetentside arendamist ja elanike teadlikkuse edendamist üleujutustest põhjustatud kahjude ennetamiseks.

Lisaks ka riskipiirkondades asuvate elamute esimese korruse kõrguse määratlemine ning üleujutuse teemaga seotud teadlikkuse tõstmine. Projekti elluviimise käigus otsustatakse, kas oodatava tulemusena tegeletakse kõigi riskipiirkondadega või tehakse viidatud uuringule ja juhrühmale tuginedes omakorda nende seast valikuid. Projekti elluviimise käigus uuringu tulemusena (kaasates riskipiirkondade KOVe) selgub, mis töid on kriitiliselt vajalik teha ning toetatavate tegevuste planeerimisel tehakse koostööd riskipiirkondade KOVidega, et kokku leppida, kas ja kuidas toimub tehtud investeeringute edasine ülalpidamine, hooldus ja uuendamine, sest esialgu on see planeeritud nii, et eespool nimetatud kulud kaetakse kohalike omavalitsuste baasil, millega tagatakse ka elutähtsa teenuse toimepidevus. Eelnevalt ei ole KOVidega teema läbi analüüsitud, see tehakse juba projekti elluviimise käigus.

Toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega.

Toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega, mille kohaselt ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju.

Selles artiklis on määratletud, mida tähendab „oluline kahju“ taksonoomiamäärusega hõlmatud kuue keskkonnaeesmärgi saavutamisele.

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüs tõi välja, et rakenduskavas planeeritud meede on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega. Toetatavad tegevused panustavad taksonoomiamääruse artiklis 9 nimetatud keskkonnaeesmärkidest kliimamuutustega kohanemisse. Toetatavad tegevused ei kahjusta oluliselt teiste keskkonnaeesmärkide saavutamist. Selleks on hinnatud teostavate tegevuste vastavust taksonoomiamääruse artiklis 17 toodud keskkonnaeesmärkide olulise kahju kirjelduse kontekstis järgmiselt:

1. Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutuste leevendamist, kui see põhjustab olulist kasvuhoonegaaside heidet.

Ei kahjusta.

Meede ei too kaasa rohkem kasvuhoonegaaside heiteid, mistõttu kliimamuutuste leevendamisele oluline kahjustav mõju puudub. Meetmed aitavad kaasa inimese tervise ja vara kaitsele ning aitavad vältida tulevikus tekkivaid kulusid, sh ressursikasutust. Meetmest saadav ressursside kokkuhoid ja vara kaitse aitab kliimamuutuste leevendamisele kaasa.

2. *Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutustega kohanemist, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele.*

Ei kahjusta. Tegevus ei kahjusta kliimamuutustega kohanemist. Vastupidi, uuendatud süsteemid tagavad andmed, analüüsid ja prognoosid ning hoiatused kodanikele, ettevõtetele jne, mis kõik aitavad kaasa kliimamuutustega kohanemisele. Ohtlikud ilmanähtused on saagenenud, mida on seostatud otseselt kliimamuutustega. Seega täpsed, operatiivsed keskkonnaandmed, analüüsid, prognoosid ja hoiatused on vajalikud inimeste tervise, vara ja elurikkuse (sh ökosüsteemide poolt pakutavate hüvede) kaitseks.

3. *Tegevus kahjustab oluliselt vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või mereala head keskkonnaseisundit.*

Ei kahjusta. Meetme tegevuste elluviimine ei kahjusta vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist.

4. *Tegevus kahjustab oluliselt ringmajandust (sh jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu), kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel, või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda.*

Ei kahjusta. Meede ei ole otseselt seotud ringmajandusega. Meetme tegevuste elluviimine ei kahjusta oluliselt ringmajanduse eesmärke, sh jäätmete vältimise ja jäätmete ringlussevõttu. Tegevuste elluviimine aitab hoida inimeste vara, mis tagab ressursside tõhusama kasutamise ja loodusvarade kokkuhoiu.

5. *Tegevus kahjustab oluliselt saastuse vältimist ja tõrjet, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse.*

Ei kahjusta. Meede soodustab reostuse vältimist ja kontrolli. Meetme tegevuste elluviimine ei kahjusta saastuse vältimist ja tõrjet. Meetme tegevuste elluviimisega ei kaasne õhu, vee ega pinnase saastumist ega märkimisväärselt saasteainete heitmist keskkonda.

6. *Tegevus kahjustab oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust.*

Ei kahjusta. Meetme tegevuste elluviimine ei kahjusta oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ega taastamist. Tegevusel on otsene ja ka kaudne mõju ökosüsteemide seisundi parandamisele ja ökosüsteemi teenustele. Investeeringud aitavad paremini planeerida maakasutust, elupaikade ja liikide kaitset ning kaasata aktiivselt kodanikke jätkusuutliku ja parema elukeskkonna saavutamisesse.

Eespool toodud analüüsi tulemusena kinnitatakse, et toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega.

Käskkirja lisa 1 punktiga 4 sätestatakse toetatavate tegevuste elluviimisega saavutatav tulemus. Meetme tegevuste tulemusena on arendatud veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemid ning eelnevalt teostatud vajalikud uuringud ning planeeritud ja võimalusel teostatud tegevused üleujutuse valmisoleku tagamisega, mis panustavad meetme nimekirja väljundnäitajasse². Selleks on investeeringud uutesse või uuendatud looduskatastroofiohu seire, katastroofideks valmisoleku, nende eest hoiatamise ja neile reageerimise süsteemidesse (eurodes). Teostatud tegevused üleujutuse valmisoleku tagamiseks on muuhulgas ka eelkõige riskipiirkondades asuvate elamute esimese korruse kõrguse määratlemine. Selle eesmärgiks on üleujutuse ajal prioriseerida evakueeritavad isikud. Lisaks on vajalik üleujutuse teemaga seotud

² 16.05.2023 seisuga ei ole toetuse andmise tingimustes nimetatud näitajat meetmete nimekirjas, kuid Rahandusministeeriumile on tehtud ettepanek selle näitaja lisamiseks.

teadlikkuse tõstmine. Juhtrühmas otsustakse, milliseid tegevusi projekti raames ära tehakse ja sellest lähtuvalt kehtestatakse ka projektile eraldi lisa näitajad.

Käskkirja lisa punktiga 5 sätestatakse projekti elluviimise korraldajad. Rakendusasutus on Kliimaministeerium ja rakendusüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus. Meetme tegevuste elluvijaks on Keskkonnaagentuur (edaspidi *KAUR*), kes on volitatud tegevuste elluvijaks täidesaatva riigivõimu asutusena ÜSS2021_2027 § 10 lg 4 alusel antud käskkirjaga. Põhimääruse kohaselt on *KAURi* üks põhiülesandeid planeerida, korraldada ja teostada meteoroloogilist ja hüdrooloogilist seiret, sealhulgas hallata ja uuendada riiklikku hüdrometeoroloogiajaamade seirevõrku. *KAUR* töötleb ja analüüsib seireandmeid ning peab vastavaid andmekogusid. Samuti koostab *KAUR* ilmaprognoose ja varajasi hoiatusi, mis samuti aitavad kaasa üleujutusriskide maandamisele. Lähtuvalt asutuse põhitegevustest on *KAURil* kompetents projekti tegevuste elluviimiseks. Eestis ei ole peale *KAURi* rahvusvaheliste nõuetega võrreldaval tasemel hüdrometeoroloogilise seire ning operatiivse ilmaprognoosi ja hoiatuste pakkujat. Seega on *KAUR* ainuke pädev asutus, kes saab aidata kaasa kohalikul tasemel rajada veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamisele ning teeb selleks vajalikke uuringuid ja üleujutusega valmisoleku tagamisega seotud tegevusi.

Käskkirja lisa 1 punktiga 6 sätestatakse projekti juhtrühma töö korraldamise detailid. Juhul kui juhtrühma tasandil nähakse, et on tegevusi mida saab elluvijaga mõni muu asutus (näiteks Päästeamet), siis koostatakse nende tegevuste rakendamiseks eraldi käskkiri.

Käskkirja lisa 1 punktiga 7 sätestatakse abikõlblikkuse periood. Tegevuste abikõlblikkuse periood algab 1. jaanuaril 2023 ning lõppeb hiljemalt 2029. aasta 31. detsembril.

Käskkirja lisa 1 punktiga 8 sätestatakse tegevuste eelarve.

Toetust makstakse Euroopa Regionaalarengu Fondist, arvestades, et toetada ei saa Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi artikkel 7 alusel (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1058>).

Aastate 2022–2029 tegevuskava ja eelarve on toodud käskkirja lisa 2. Tegevuste edasise käigushoidmise kulud kaetakse kohalike omavalitsuste eelarvest. Tegevuste maksumuse lõplik hindamine toimub nende hankimise käigus. Projekti tegevuste tulemus on positiivne mõju inimelude ohutuse tagamisele, varaliste kahjude ennetamisele ning turvalise transpordi valdkonnas liikluse kindlustamisele.

Projekti tegevuste iga-aastase detailse eelarve lisa 2 toodud eelarve piires ning iga-aastase detailse tegevuskava kinnitab projekti juhtrühm eelneva aasta 15. detsembriks. Käskkirja kehtestamisel 90 kalendripäeva jooksul. Projekti detailne aastaeelarve ja tegevuskava kirjeldavad projekti tegevuste lõikes konkreetseks aastaks planeeritud toiminguid ning eelarvet hangete detailsuses ning kvartali täpsusega. Eelarvet võib kõikide tegevuste vahel, mis on toodud lisa 2, ringi suunata juhtrühma otsuse alusel.

Käskkirja lisa 1 punktiga 9 sätestatakse kulude abikõlblikkus. Abikõlblikud on projekti kulud, mis tehakse toetatava tegevuse elluviimisel ja meetme ning projekti eesmärkide saavutamiseks. Tegevuse elluviimiseks on abikõlblikud mh veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamise ja ümberehitusega seotud kulud koos vajalike seadmete ja tarkvara kasutamise koolitusega; veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi andmete kogumise, haldamiseks ettevalmistavad ja avalikustamisega seotud infotehnoloogiliste süsteemide ja taristuga seotud kulud; veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamine ning selleks vajalike uuringute tegemine ja üleujutusega seotud vastupanu valmisoleku

tagamisega seotud tegevused; struktuuritoetuse kasutamise teavitamisega seotud kulud ja käibemaks juhul, kui see ei ole käibemaksuseaduse alusel tagasi saadav.

Lisaks ka riskipiirkondades asuvate elamute esimese korruse kõrguse määratlemine ning üleujutuse teemaga seotud teadlikkuse tõstmine.

Abikõlblikud kulud hõlmavad tegelike kulude alusel hüvitatavaid otseseid personalikulusid. Projekti toetatavate tegevuse elluviimisega seotud teavitustegevused on abikõlblikud. Abikõlblikud on otsesed personalikulud ja kaudsed kulud (15% arvestatuna otsestest abikõlblikest personalikuludest) ning projekti ülejäänud abikõlblikud kulud. Kaudsed kulud on projekti administreerimisega seotud töötajate (nt raamatupidaja) kulud, sh personalikulud ja projekti üldkulud. Projektiga seotud transpordikulud teeb toetuse saaja vastavalt asutusesisestele reeglitele projektiga seotud tööülesannete täitmiseks ja on abikõlblikud. Kaudseid kulusid tegelike kuludega (kuludokumentidega) ei tõendata, nt raamatupidaja ei pea täitma tööajatabelit. Ühtse määra saadud toetuse kasutamist ei kontrollita ega auditeerita, toetuse saaja ei pea kulusid projekti raamatupidamisarvestuses eristama ega dokumente säilitama.

Käskkirja alusel antav toetus ei ole riigiabi.

Tegemist on olemuselt mittemajandusliku tegevusega, kuna puudub tuluteenimise eesmärk. TAT alusel antavat toetus ei ole EL õiguse mõistes riigiabi elluvijale, samuti ei nähtu TAT tingimustest võimalikku riigiabi muudele lõppkasusaajatele.

Faktilised asjaolud

Keskkonnaministri käskkirja „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2023–2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine üleujutusohu ennetamiseks ja leevendamiseks“ eelnõu lisas 1 on sätestatud toetuse andmise tingimuste eelnõu (edaspidi TAT, analüüsis on lähtutud Keskkonnaministeeriumi poolt 11.04.2023.a. aastal e-kirjaga saadetud versioonist). TAT p 2.1. sätestab, et: „Toetuse andmise eesmärk on üleujutusega seotud riskide maandamiskavas 2022–2027 toodud üleujutusohu ennetamiseks ja leevendamiseks määratud meetmete rakendamine. Eesmärk on maandada üleujutusega seotud olulistest riskipiirkondades (16 riskipiirkonda) üleujutuste võimalikke kahjulikke tagajärgi“ TAT p 3.1. sätestab, et: „Toetatav tegevus on veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamine ning selleks vajalike uuringute tegemine ja valmisoleku tagamisega seotud tegevused. Tegevus on seotud ka üleujutuse direktiivi rakendamisega. Viiakse ellu toetuse kasutamise seotud teavitustegevusi.“ Vastavalt TAT p 5.3. on tegevuste elluvijaks Keskkonnaagentuur.

EL toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 on riigiabi määratletud kui igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

Euroopa Komisjoni riigiabi mõiste teatise (2016/C 262/01; ELT C 262, 19.7.2016, lk 1–50) on selle määratluse elemente täpsemalt selgitatud. Mh märgitakse selle p-s 6, et riigiabi eeskirju kohaldatakse üldjuhul vaid siis, kus abisaaja on ettevõtja ning täpsustatakse, et Euroopa Kohus on määratlenud ettevõtjaid sõltumata nende õiguslikust seisundist ja nende rahastamise viisist järjekindlalt majandustegevusega tegelevate üksustena.

Riigiabi andmine tegevuste elluvijale

Käesoleval juhul on tuvastatud, et toetatavaid tegevusi viib ellu riigiasutus. Samuti nähtub on, et toetatavad tegevused ei ole majandustegevus. Veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamine riskipiirkondades (samuti nagu sellega kaasnev teavitus) on kooskõlas Keskkonnaagentuurile keskkonnaministri 15.06.2015 määrusega nr 36 „Keskkonnaagentuuri põhimäärus“ § 6 p-des 1, 9 ja 10 toodud ülesannetega (meteoroloogiliste ja hüdrooloogiliste prognooside ning hoiatuste koostamine; Eesti keskkonnaseisundi ja seda mõjutavate tegurite

kohta teabe kogumine, töötlemine ja analüüsimine; seirevõrkude toimimise ning seirejaamade, -vahendite ja -seadmete pidamise uuendamise ning haldamise tagamine). Seega on antud juhul tegemist haldusülesannete täitmisega ning tegemist ei ole kindlasti riigiabiga majandustegevuseks tegevuste elluviijale. Ei ole ka tuvastatav, et tegemist saaks olla riigiabiga muudele isikutele, sh nõ lõppkasusaajatele. Kuna tegemist on kogu riiki hõlmava tervikliku süsteemiga, puudub antud abil valikulisus ning ta ei anna eeliseid ühtedele ettevõtetele teiste ees. Eelnevalt tulenevalt võib asuda seisukohale, et antud toetusskeemis ei anta abi, mida saaks lugeda riigiabiks EL toiminise lepingu art 107 mõistes.

Käskkirja lisa 1 punktiga 10 sätestatakse toetuse maksmise tingimused ja kord.

Maksetaotluseks nimetatakse käskkirjas E-toetuses kulusid tõendavate dokumentide esitamist.

Käskkirja lisa 1 punktis 11 tuuakse välja toetuse saaja olulisemad kohustused, kuna toetatava tegevuste elluviijale kohalduvad toetuse saaja kohustused.

Toetatav tegevus ei hõlma taristut, mis vastab kliimakindluse tehniliste suuniste selgitusele: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52021XC0916\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52021XC0916(03)). Juhul, kui projekti elluviimise käigus olukord muutub ja lisandub objekte, mille puhul tuleb kliimakindlust tagada, siis seda ka tehakse. Korrastatud taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tuleb tagada kliimakindlus. Kliimakindlus tagatakse üldiselt juba projekteerimise käigus ning üldjuhul projekteerija arvestab ka tuleviku kliimatrendidega ehitusprojekti koostamisel. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimanetraalsuse eesmärgiga.

Elluviija peab esitama rakendusüksusele info planeeritud ja elluviidud riigihangete kohta ning maksete infot. Elluviija peab tagama projekti väljundite ja tulemuse säilimise ning sihipärase kasutamise pärast projekti lõppmakse tegemist viie aasta jooksul. Elluviija tagab teavituskohustuse täitmise. Keskkonnanõuded, millega elluviija peab arvestama, on kajastatud korraldusasutuse veebilehel <https://www.rtk.ee/toetuste-taotlemine-ja-korraldamine/taotlejale-ja-toetusesaajale/keskkonnanouded> . Elluviija tegutseb täielikus kooskõlas keskkonnaalaste õigusaktidega.

Käskkirja lisa 1 punktiga 12 sätestatakse riigihangete läbiviimisel rakendusüksuse kaasamise võimalused ja kohustused.

Käskkirja lisa 1 punktiga 13 sätestatakse tegevuste elluviimise seire korraldus. Korra sätestamise eesmärk on anda tegevuse elluviijale ülevaade, millist informatsiooni ta projekti elluviimisega seondult peab koguma ning esitama. Käskkirjaga sätestatakse tegevuse elluviijale kohustus esitada projekti vahearuanDED ning lõpparuanne, fikseerides aruandlusperioodi ning aruannetes sisalduva miinimuminformatsiooni. Aruannete eesmärk on regulaarselt seirata projekti edenemist, eesmärkide poole liikumist ning tulemuste saavutamist, samuti avastada võimalikke probleeme elluviimisel. Projektide vahe- ja lõpparuanDED on sisendiks ka rakenduskava seirearuande koostamisel ning ülevaadete esitamisel kogu rakenduskava tulemuste saavutamisest.

Käskkirja lisa 1 punktiga 14 sätestatakse finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord.

Käskkirja lisa 1 punktiga 15 sätestatakse vaide menetlemise kord.

Käskkirja punktiga 2 kinnitatakse üleujutusohu ennetamiseks ja leevendamiseks 2022–2029 tegevuskava ja eelarve (lisa 2).

Käskkirja lisaga 2 tuuakse välja projekti planeeritud eelarve rahastajate kaupa koos tegevuste ja näitaja kajastamisega. Tegevust toetatakse meetmest „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“ ning rahastatud tegevuste detailne jagunemine on lisatud allpool tabelina.

Rahastatavad tegevused	ELi toetuse eelarve (euro)	ELi toetuse osakaal	Riiklik kaasfinantseering (euro)	Omafinantseering (euro)	Kogumaksumus (euro)
Sekkumine number 21.2.3.51	14 410 229	70%	3 087 906	3 087 906	20 586 041
TAT määrus	7 205 114	70%	0	3 087 906	10 293 020
Käesolev TAT käskkiri	7 205 114	70%	3 087 906	0	10 293 020

Käskkirja punktiga 3 volitatakse Keskkonnaagentuuri täitma toetatavate tegevuste elluviija ülesandeid.

Keskkonnaagentuur volitatakse valdkondliku ministri käskkirjaga tegevuste elluviijaks vastavalt perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõikele 4.

3. Käskkirja vastavus ELi õigusele

Eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.

Käskkirja eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste (EL) määrustega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

Euroopa Liidu määrused on Eestile otsekohalduvad, mistõttu eelnõus nimetatud ülesannete täitjal tuleb juhendada neist otse, arvestades eelnõus ja selle alusel antavatest Vabariigi Valitsuse määrustes sätestatud. Eelnõus on ühissätete määruse sättele viidatud, kui ülesande sisu on ühissätete määrusega reguleeritud, mis teeb hõlpsamaks asjakohase regulatsiooni leidmise.

4. Käskkirja mõju

Käskkirjaga reguleeritava meetme tulemused aitavad kaasa kliimamuutustest põhjustatud hädaolukordade ennetamisele. Tehtud investeeringute edasine ülalpidamine, hooldus ja

uuendamine on planeeritud katta kohalike omavalitsuste baasil, millega tagatakse ka elutähtsa teenuse toimepidevus. Juhul, kui kohalik omavalitsus ei ole võimeline soetatavat vara haldama, siis otsustakse eraldi vara soetamise vajalikkus ja selle haldamise küsimused.

5. Eelnõu kooskõlastamine

Käskkirja eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumiga, Sotsiaalministeeriumiga, Siseministeeriumiga, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Riigikantseleiga, Euroopa Komisjoniga ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seirekomisjoniga ning Riigi Tugiteenuste Keskusega, Päästeametiga ning Eesti Linnade ja Valdade Liiduga. Eelnõu saadeti arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) juhtkomisjonile.

Kooskõlastustabel

I.	Riigi Tugiteenuste Keskuse seisukoht: kooskõlastatakse märkustega arvestamisel.	Kliimaministeeriumi tegevus:
	Seletuskirjas lk 9 teises lõigus on tekst: "Meetme tegevuste elluvijaks on Keskkonnaagentuur, kes on volitatud tegevuste elluvijaks täidesaatva riigivõimu asutusena ÜSS2021_2027 § 10 lg 4 alusel antud käskkirjaga. Põhimääruse kohaselt on KAURi üks põhiülesandeid planeerida..." Ei ole selgitatud, et KAUR on Keskkonnaagentuuri lühend. Soovitan esimest korda lühendit kasutades lisada see nime järel sulgudes.	Arvestatud. Lühend lisatud: Meetme tegevuste elluvijaks on Keskkonnaagentuur (edaspidi <i>KAUR</i>),
	Käskkirja seletuskirjas on märgitud, et projekti tulemuste kestlikkus on tagatud, kuna projekti abil soetatav vara hakkab kasutama kohalik omavalitsus ning tagab selle säilimise ja hooldamise ning nende kulude katmise. Palun täpsustada, miks ja millisel	Arvestatud palvet täpsustada, miks ja millisel õiguslikul alusel on kavandatud projekti raames soetatud varade KOVidele üle andmine. Täpsustame: Rajatise üleandmise (võõrandamise) keeldu õigusaktidest ei tule. Rajatise üleandmist reguleerivad EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi

<p>õiguslikul alusel on kavandatud projekti raames soetatud varade KOVidele üle andmine. Juhime tähelepanu sellele, et projekti raames soetatud seadmete säilimise ja sihtotstarbelise kasutamise kohustus 5 aasta jooksul pärast projektile lõppmakse tegemist on elluvijal. Juhul, kui tegelikult kasutajateks on KOVid, siis miks ei kavandata toetusmeedet sellisena, et KOVid ise saaksid eelnimetatud tegevusteks toetust taotleda? Oluline on silmas pidada, et kestusnõude täitmisega seotud kulude suurust ja katmise allikad peavad olema välja selgitatud enne toetuse andmist.</p>	<p>ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid artiklid 65 ja 66. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1060&from=EN#d1e6731-159-1. Sihipärane vara kasutamine jätkuks KOVides edasi ja seda juhul, kui nad suudavad vara saajana põhjendada majanduslikku jätkusuutlikkust ehk kas võib eeldada, et vara saaja suudab projektijärgseid toetuse saaja kohustusi täita. Selleks sõlmitakse vastavasisuline leping projekti elluviimise käigus. Meede ei ole suunatud KOVidele, sest riik soovib ülejutusega seotud probleem lahendada tervikuna ja keskselt ning selleks kujundab olulised tegevused ja vara soetamised riik. Varaga seotud kohustuste üleandmisega ei saa kaasneda KOVidele põhjendamatut eelist, sest üle antakse kohustus säilitada riigi poolt rajatud ülejutuste ennetamise/leevendamise taristut. Vara üleandmisel teisele isikule järgitakse vara üleandmise reegleid (nt riigivaraseadus, KOV vara valitsemise kord). See tähendab, et lepingu sõlmimine peab vastama Kliimaministeeriumi ja Keskkonnaagentuuri enda lepingu sõlmimise ja vara võõrandamise reeglitele). Juhendi näide:</p> <p>Näiteks riigiasutuse poolt Riigi Kinnisvara ASle (RKAS) vara üleandmisel on tegemist riigisisese tehinguga ehk sisetehinguga riigihangete seaduse § 141 lõike 2 tähenduses, kuna RKASi aksiad kuuluvad riigile. Vara üleandmine toimub arvestades Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud „Riigi kinnisvarategevuse strateegiat“ ja selle elluviimiseks tehtud vara üleandmise otsuseid. Samuti peab kohaliku omavalitsuse poolt teisele isikule ja asutusele antava vara üleandmine toimuma KOVle kohalduvate õigusaktide kohaselt. Projekti iseloom ega rakendamistingimused ei muutu, taristu kasutamise eesmärk on ka pärast KOVidele üle andmist ülejutusriskide ennetamine ja leevendamine.</p>
<p>Käskkirja seletuskirjas on märgitud, et projekti koostamisel on tõendatud projekti kulude vajalikkust ja mõistlikkust ning seda on analüüsitud projekti lülitamisel eelarvesse. Palun täpsemalt lahti seletada, kuidas ja kellele kulude vajalikkust projekti koostamisel on tõendatud.</p>	<p>Arvestatud. Projekti kulude vajalikkust ja mõistlikkust on selgitatud toetatavate tegevuste põhjendamisel, sest need annavad aluse eelarve vajaduseks. Kuna riskipiirkondi on 16, siis selgub projekti elluviimise käigus, millisteks tegevusteks mis piirkonnas tegutsetakse ja mis ulatuses. ning Käskkirja seletuskirjas on märgitud, et projekti koostamisel on tõendatud projekti kulude vajalikkust ja mõistlikkust ning seda on analüüsitud projekti lülitamisel eelarvesse. 10 293 020,00 jagame 16ga saame igasse piirkonda suunata hinnanguliselt 643 313, 75 eurot.</p>
<p>Eelnõu punktis 2.1. on toodud, et toetuse andmise eesmärk on ülejutusega seotud riskide maandamiskavas toodud ülejutusohu ennetamiseks ja leevendamiseks määratud meetmete</p>	<p>Arvestatud.</p>

<p>rakendamine. Kuna maandamiskavad koostatakse teatud perioodi kohti ning abikõlblikud on just kavades toodud meetmete rakendamine, siis tuleks eelnõus viidata ka maandamiskava perioodile 2022-2027. Samuti tuleks seletuskirja lisada selgitus maandamiskavade kohta, kuna neid on rohkem kui üks.</p>	
<p>Eelnõus punktis 3.1. on nimetatud toetatavad tegevused. Lisatud on lause, et "Tegevus on seotud ka ülejutuse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/60/EÜ rakendamisega." Siit otseselt ei selgu, milline on direktiivi kohane tegevus, mida toetatakse. Pigem võiks selle täienduse lisada seletuskirja. Käskkirja p 3.1 direktiivile ei ole soovitatav otseselt viidata, kui vajalik, siis veeseadusele, millega on direktiiv üle võetud.</p>	<p>Mittearvestatud. Peame oluliseks vastav viide lisada käskkirja.</p>
<p>Eelnõu punktis 8.1. on nimetatud, et toetust makstakse ERF-ist. Lisada seletuskirja ka viide välistatavatele tegevustele, mida ei saa toetada EL määruse 2021/1058 artikkel 7 alusel.</p>	<p>Arvestatud. Lisatud: Toetust makstakse Euroopa Regionaalarengu Fondist, arvestades, et toetada ei saa Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi artikkel 7 alusel (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1058).</p>
<p>Eelnõu punkt 11.2. seab elluviija kohustuseks, et tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artikli 73 punkti 2 alapunktist j tuleb taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tagada</p>	<p>Mittearvestatud. Kuna oleme tänase teadmise juures leidnud, et need süsteemid, mida on vajalik rajada, ei ole seotud kliimakindluse tagamise nõuetega, siis jätame käskkirja tasandil selle nii nagu see on meil kavandatud. Kui projekti juhtrühmas selgub, mis objektid ja mis kohas lähevad töösse, siis saame ka lõpliku selguse, kas need on seotud kliimakindluse nõuete kohaldumisega või mitte. Samasugune lähenemine on ka SEME3 projektis. Kui investeering hõlmab varasid ja seadmeid,</p>

<p>kliimakindlus. Samas seletuskirjas on toodud, et toetatav tegevus ei hõlma taristut, mis vastab kliimakindluse tehniliste suuniste selgitusele. Seega on tegemist vastuoluga, mis tuleb enne käskkirja kehtestamist kõrvaldada. Lisatud on, et juhul, kui projekti elluviimise käigus olukord muutub ja lisandub objekte, mille puhul tuleb kliimakindlust tagada, siis seda ka tehakse. Kuna toetatakse väga konkreetseid tegevusi (veetaseme jälgimis-, prognoosimis- ja hoiatussüsteemi rajamine), siis jääb arusaamatuks kuidas saavad hiljem lisanduda taristuobjektid. Kliimakindluse tagamise kohustus tuleb selgelt määratleda, sh kas on tegemist taristuga, mis vajab hindamist ning kellel lasub kohustus vastav analüüs läbi viia. Kui investeering hõlmab varasid ja seadmeid, mis on strateegilise tähtsusega ning mis võivad olla mõjutatud väliskeskkonna mõjudest, siis on tegemist taristuga, mis vajab kliimakindluse hindamist.</p>	<p>mis on strateegilise tähtsusega ning mis võivad olla mõjutatud väliskeskkonna mõjudest, siis on tegemist taristuga, mis vajab kliimakindluse hindamist.</p>
<p>Eelnõu punktis 11.5. on toodud, et elluviija arvestab tööde tegemisel keskkonnanõuetega. Lähtuvalt ühissätete määruse artikkel 9 lõikst 4 tuleb fondide eesmärkide tagamiseks tegutseda kooskõlas keskkonnaalaste õigusaktidega. Ettepanek on parandada sõnastust ning tuua seletuskirjas</p>	<p>Arvestatud. Lisatud punkti 11.5 muudatus: Elluviija arvestab tööde tegemisel keskkonnanõuetega ning tegutseb täielikus kooskõlas keskkonnaalaste õigusaktidega.</p>

välja peamised keskkonnaalased õigusaktid, mille tingimused meetme rakendamisel kohalduvad.	
Käskkirja seletuskirja kohaselt antakse toetusi antakse investeeringuteks, mis vähendavad rannikualade erosiooni, üleujutuste ja veepuuduse ohtu, keskendudes ennetusele Eesti rannikualadel ja jõekallastel. Palun täpsustada, mida viimati nimetatuga mõeldakse. Juhime igaks juhiks tähelepanu sellele, et elluvijale ei saa üldjuhul anda toetuse edasi andmise õigust.	Arvestatud. Oma olemuselt tähendab see seda, et Eesti tingimustes põhiliselt üleujutusrisi põhjustavad mereveetaseme ja jõgede veetaseme tõusust põhjustatud üleujutused ning kõige tõhusamad ja kuluefektiivsemad meetmed on sellised meetmed, mis ennetavad üleujutusriske. Nt prognoosimise, planeerimise ja valmisolekuga seotud tegevused, mis võimaldavad üleujutusohu alale mitte ehitada või üleujutuse ajal õigesti käituda. Tõstisime antud lause käskkirja seletuskirjas ringi, et tekst oleks selgem ning loogilisem ja selgitasime antud sõnastuse tähendust.